

# Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83413,Swidzinski-Henryk.html>  
2022-09-30, 08:33

## Świdziński Henryk

ŚWIDZIŃSKI Henryk (8 VIII 1904, Strzyżów, Hrubieszowskie – 23 VI 1969, Naucznoje k. Symferopola, Krym), geolog regionalny, kartograf, badacz kopalin (ropy naftowej i wód mineralnych). Syn Januarego, chemika cukrownika, i Marii z domu Wołk-Łaniewskiej.

Do szkół uczęszczał w miejscach pracy ojca: we Włocławku, Skierniewicach i Kielcach (Gimnazjum im. Jana Śniadeckiego, gdzie matura w 1922). W latach 1922–28 studiował geologię i geografę na UW pod kierunkiem J. Lewińskiego, S. Lencewicza i R. Kozłowskiego. Zakończył studia w 1929 obroną doktoratu na podstawie rozprawy *Utwory jurajskie między Małogoszczą a Czarną Nidą* (1931). W 1928–30 był asystentem Lewińskiego w Katedrze Geologii UW, a następnie (do 1953) pracował w Państwowym Inst. Geologicznym. W 1937 habilitował się na podstawie rozprawy *Uwagi o budowie Karpat fliszowych* (1934) na UW, gdzie do 1939 wykładał jako docent geologię złóż naftowych.

W PIG (w czasie wojny Amt für Bodenforschung) zajmował się głównie geologią Beskidów, w 1931–37 jako geolog, a następnie kierownik Grupy Karpackiej (1937–38), kierownik Pracowni Kartograficznej (1938–39), kierownik Wydziału Geologii Regionalnej (1945–53), zastępca dyrektora (1945–53). Po upadku powstania warszawskiego, przez Niemcy dostał się do Krakowa, gdzie po wojnie pozostał. Jako profesor nadzwyczajny od 1949 (uzwyczajnienie w 1957) AGH (po 1953 był stałym pracownikiem tej uczelni), kierował Katedrą Geologii. W roku akademickim 1951/52 był dziekanem wydziału geologiczno-poszukiwawczego. Członek korespondent PAN od 1965, od 1967 kierownik Zakładu Nauk Geologicznych i tamże Pracowni Geologii Młodych Struktur, a także zastępca sekretarza naukowego Oddziału PAN w Krakowie (1968–69).

W badaniach Ś. okresu międzywojennego elementem głównym były mapy geologiczne, wykonywane w ramach realizacji pokrycia kraju arkuszami w skali 1:100 000. Dotyczyło to zachodniego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich oraz Beskidów (także Wschodnich), gdzie elementem podstawowym było rozpoznanie złóż ropy naftowej i wód mineralnych, ale także rud (np. manganu w Górach Czywczyńskich). Z regionu świętokrzyskiego zwraca uwagę *Szkic okolic Przedborza nad Pilicą* (1935), pogłębiony później w artykule *Kilka przekrojów przez górną jurę południowo-zachodniego zbocza Gór Świętokrzyskich* (1962).

Podstawowy blok publikacji Ś. ogłoszonych przed wojną dotyczy Karpat. Jest to kilkadziesiąt pozycji o tektonice, stratygrafii oraz kopalinach, przy czym większość prac jest dokumentowana mapami i przekrojami. Są wśród nich artykuły i książki: *Badania geologiczne okolic Rymanowa* (1930), *Z wycieczki geologicznej na Czywczyn i Łostuń* (1931 – współautor A. Łuniewski), *Badania geologiczne okolicy Wsowa (pow. Gorlice)* (1934), *Niektóre zagadnienia geologiczne Karpat Wschodnich* (1936), *Kilka spostrzeżeń geologicznych w okolicy Seletyna (Bukowina)* (1938), *Zarys geologii okolic Krynicy i Muszyny* (1939). Wśród prac dokumentujących w okresie międzywojennym są również opracowania kartograficzne: *Przełądowa mapa geologiczna zachodniej części karpackich terenów naftowych w skali 1:200 000* (1935), *Zdjęcie geologiczne płaszczowiny magurskiej na arkuszu Gorlice* (1936).

Do klasyki z okresu powojennego należy *Słownik stratygraficzny północnych Karpat fliszowych* (1947, w 1948 wersja angielska), *Łuska Sróż koło Grybowa* (1950), *Karpaty fliszowe między Dunajcem a Sanem* (1950), *Sur la forme structurale de la Zone des Klippes Pienines* (1962), *Studia nad wodami mineralnymi doliny Popradu i Krynicy* (1964), *Naturalne eskalacje dwutlenku węgla w Karpatach Polskich* (1965), *Wody mineralne Polski jako surowiec* (1966), *Wody mineralne Krynicy na tle geologii* (1969), *Geologia i wody mineralne Krynicy* (1972), *O rozmiarach przesunięć pionowych w północnych Karpatach fliszowych* (1972), *Z badań geologicznych w Karpatach* (1973, rękopis przygotowała L. Świdzińska).

W tym czasie ukazały się mapy: *Przeglądowa mapa geologiczna Polski 1:300 000*. Arkusz Nowy Sącz (1955), *Mapa Karpat Polskich. Część wschodnia 1:200 000* (1958), *Przekroje geologiczne przez Karpaty fliszowe między Dunajcem a Sanem 1:200 000* (1958). Z uwagi na ingerencje cenzury, zwłaszcza do problematyki wodnej, niektóre publikacje Ś. zostały wydrukowane jako tajne. Z tego też względu utajniono szczegółowe mapy.

Ś. walnie przyczynił się do rozpoznania obiektów geologicznych godnych objęcia ochroną prawną (m.in. Prządki k. Krosna, Kornuty na wschód od Gorlic, ale także – tu wspólnie z A. Łuniewskim – tzw. kra jurajska w Łukowie, stanowiąca duży fragment podłoża z obszaru dzisiejszej Litwy, przywleczony przez lądolód).

Był członkiem Polskiego Tow. Geologicznego (prezes 1957–69), Czechosłowackiego Tow. Mineralno-Geologicznego, Tow. Geologicznego w Wiedniu. Wiele podróżował, m.in. po Chinach (1958), Maroku (badania razem z S. Wdowiarzem, 1947). W czasie wyjazdu badawczego na Krym nieoczekiwanie zmarł.

SBTP (Z. Wójcik); Fleszarowa; Śródka.

„Roczniki Polskiego Towarzystwa Geologicznego” 1970 (Pracownicy Katedry Geologii AGH).

Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)  
[Następny](#)